

9. Knysh A. Struktura osobystisnoi hotovnosti do profesiinoi diialnosti maibutnikh psikhologiv-treneriv / A. Knysh // Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy, 2014. – S. 84–91.
10. Luhovska E. Poniattia «kompetentsiia» i «kompetentnist» u pedahohichnii teorii / E. Luhovska // Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkoli. – 2012. – Vyp. 24. – S. 200–208.
11. Mazur N. Poniattia «hotovnosti» ta vyznachennia strukturnykh komponentiv hotovnosti maibutnikh uchyteliv informatyky / N. Mazur // Naukovi zapysky. Serii Pedahohichni nauky. – 2013. – Vypusk 121. Chastyna 2. – Kirovohrad : RVV KDPU im. V. Vynnychenka. – S. 288–292.
12. Markova T.L. Struktura i razvitye professionalnogo samosoznaniya: Avtoref. dis. dokt. psikhol. nauk.– Ulan-Ude, 1999.- 40 s.
13. Mitina L.M. Psikhologiya truda i professionalnogo razvitya uchitelya. – M.: Flinta: Moskovskiy psikhologo-sotsialnyy institut. 1998. – 204 s.
14. Parygin B.D. Osnovy sotsialno-psikhologicheskoy teorii. – M., 2001. – 332 s.
15. Psikhologiya samosoznaniya: Khrestomatiya // Pod red. Raygorodskogo. D.Ya.– Samara: BAKhRAKh – M. 2000. – 672 s.
16. Skripkina T.P. Psikhologiya doveriya. – Rostov–n/D.: Izdatelstvo pedagogicheskogo universiteta. 1997. – 250 s.
17. Chesnokova I.I. Problema samosoznaniya v psikhologii. – M.: Pedagogika. 1997. – 144 s.
18. Shakhov V.I. Psikhologichni tekhnologii pidhotovky fakhivtsiv sotsionomnykh profesii // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psikhohiia: Zb. nauk. prats. – Vypusk 49 / Redkol.: V.I. Shakhov (holova) ta in. – Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2017. –S.183–189.
19. Shakhov V. V. Osoblyvosti stanovlennia profesiinoi samosvidomosti v studentskomu vitsi // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psikhohiia: Zb. nauk. prats. – Vypusk 51 / Redkol.: V.I. Shakhov (holova) ta in. – Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2017. –S.134–139.
20. Shakhov V.I. Osoblyvosti rozvytku moralnoi svidomosti maibutnikh psikhologiv // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psikhohiia: Zb. nauk. prats. – Vypusk 48 / Redkol.: V.I. Shakhov (holova) ta in. – Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2017. – S.192–198.
21. Shakhov V.I., Shakhov V.V. Profesiina identychnist psikhologa yak skladova yoho profesiinoi samosvidomosti // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psikhohiia: Zb. nauk. prats. – Vypusk 53 / Redkol.: V.I. Shakhov (holova) ta in. – Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2018. – S.238–243.
22. Yakunin V.A. Pedagogicheskaya psikhologiya [Tekst]: Ucheb. posobiye // V.A. Yakunin // Evropeyskiy institut ekspertov. – Spb.: Izdatelstvo Mikhaylova V.A.: Izdatelstvo «Polius». 2008. – 639 s.

УДК 378.093.2:[61:005.336.2]

ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Л. О. Яковишена

[orcid.org/0000 0001 9197 8538](https://orcid.org/0000-0001-9197-8538)

У статті розглянуто деякі підходи дослідників до визначення поняття «професійна компетентність» та «фахова компетентність», також проаналізовано поняття «фах», «спеціальність», «професія», які є близькими за змістом. Зміст поняття «фахова компетентність» та визначення фахової компетентності медиків різними науковцями автор представив у таблицях. На основі розглянутих понять з'ясовано, що саме сформована у процесі навчання фахова компетентність майбутнього молодшого медичного спеціаліста є початковим базисом, який забезпечує його ефективну діяльність на робочому місці.

Ключові слова: фахова компетентність, професійна компетентність, молодший медичний спеціаліст, медичний коледж.

EXPERIMENTAL COMPETENCE OF FUTURE MORE MEDICAL SPECIALISTS AS A PSYCHOLOGICAL PEDAGOGICAL PROBLEM

L. Yakovoshena

The analysis of recent researches and publications in the writings of scientists testifies to the importance of studying the problem of forming the professional competence of a junior medical specialist. In the article some approaches of researchers to definition of «professional competence» is considered on the basis of which the lack of unity of thoughts concerning definition of these concepts was revealed. Also, the author analyzed the concepts of «specialty», «profession», which are close in content and pointed out four types of professional competence, based on domestic teachers A.Markova and E.Zeer and presented the components of general professional competence offered by these same scientists. It was found that the problem of professional competence was developed in pedagogical and psychological studies from different positions.

From the interpretation of «professional competence» by various scholars, the author of the article pointed out that «professional competence» is somewhat narrower concept, that is, it acts as one of the structural units of professional competence. The analysis of different approaches to the definition of «professional competence» allowed to distinguish four main professional qualities of a junior medical specialist, which influence the effectiveness of the activity and the success of its mastery. The author presented the content of the concept of «professional competence» and the determination of the professional competence of physicians by different scientists in the tables. On the basis of the considered concepts, the author finds out that the professional competence of the future junior medical specialist formed in the process of training is an initial basis, which ensures its effective work in the workplace, but requires the development of competence throughout all professional activities.

Key words: Professional competence, junior medical specialist, medical college.

Система медичної освіти була й залишається однією з провідних у життєдіяльності суспільства. Медична наука стрімко розвивається, у повсякденну медичну практику входять сучасні лікувально-профілактичні та діагностичні методики допомоги населенню, оновлюються та вдосконалюються медичні технології, значно підвищується роль та значення діяльності медичних фахівців, в тому числі й молодших медичних працівників. У ХХІ столітті, у зв'язку з розвитком теорії і практики особистісно-орієнтованого навчання, набуття компетентностей є запорукою успішної професійної діяльності майбутнього спеціаліста. Від набутих знань і умінь кожного з них, їхньої професійної компетентності, залежить робота і функціонування лікувального закладу, а, отже, й життя та здоров'я всієї нації. У «Концепції розвитку вищої медичної освіти» зазначається, що розвиток і реформування національної системи охорони здоров'я потребують підготовки нового покоління висококваліфікованих медичних працівників, упровадження інноваційної діяльності в ринкових умовах [9]. Тому таким важливим є формування фахової компетентності майбутніх молодших медичних спеціалістів ще під час їхнього навчання в медичному коледжі.

Мета статті – проаналізувати зміст понять «професійна компетентність» та «фахова компетентність», виявити спільні та відмінні ознаки, обґрунтувати суть поняття «фахова компетентність майбутніх молодших медичних спеціалістів».

Виокремлення конкретних компонентів у структурі професійної компетентності фахівця представлено у працях І. Зимньої, В. Єршова, А. Маркової, В. Лугового, А. Хуторського, Е.Зера, Г.Ібрагімова. Серед зарубіжних дослідників структура професійної компетентності відображено в дослідженнях: А. Стуф, Р. Мартенса, У. Клемент, Р. Арнольда, М. Кунцман, Б. Хене, С. Тіман, С. Адам, Г. Влуменштейн, Г. Шмидт, Б. Менсфілд. Фахову компетентність медичної сестри у своїй науковій праці розглядає З. Шарлович; сукупність ключових компетенцій сестринських маніпуляцій – С. Бухальська; якість особистості, що володіє інформаційними вміннями Л. Манюк, Б. Шевель, В. Нагайчук; особистісний компонент професіоналізму й систему знань, що дозволяють продуктивно виконувати професійну діяльність – О. Маркович, І. Радзієвська, І. Губенко, К. Хоменко.

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу можна зробити висновки, що здебільшого науковці у своїх дослідженнях оперують поняттям «професійна компетентність», а термін «фахова компетентність» є малодослідженим. Ми спробували проаналізувати поняття «фах», «спеціальність», «професія», які є близькими за змістом. Термін «фах» в українській мові тлумачать, як один з варіантів значень понять «професія», «спеціальність». У тлумачному словнику української мови поняття «фах» розглядають як: 1. Вид заняття, трудової діяльності, що вимагає певної підготовки і є основним засобом до існування; професія. Тобто, це може бути вид занять, який є основним засобом до існування. 2. Основна «професія», «спеціальність», «кваліфікація», «справа», «заняття, у якому хтось виявляє велике вміння, майстерність, хист» [12, с. 650]. У словнику синонімів української мови поняття «фах» трактується, як рід занять, трудової діяльності, що вимагає певних знань та навичок і є джерелом існування людини, професія, спеціальність; ремесло; кваліфікація (певний рівень, набутий спеціальною підготовкою) [15, с. 650].

У словнику іншомовних слів, «спеціальність» визначають як «галузь виробництва, науки, техніки, мистецтва» або «сфера чисті-небудь діяльності, роботи або навчання», а також як «фах», «професія» [17, с. 852]. Термін «фахівець» – як той, хто: «досконало володіє якимось фахом»; «має високу кваліфікацію»; «має глибокі знання з певної галузі»; «зробив якість своєю професією» [12, с. 650].

Здійснений аналіз психолого-педагогічних джерел засвідчив відсутність єдності думок щодо визначення поняття «професійна компетентність», «фахова компетентність». Так, польський науковець В. Фурманек вважає людину компетентною, якщо вона підготовлена до певних видів діяльності [20, с. 14], а професійно компетентною – з відповідною професійною підготовкою [21]. Вітчизняна дослідниця С. Сисоєва зауважує, що сучасне суспільство розглядає фахівця не лише як особистість, яка володіє знаннями, вміннями й навичками у професійній сфері, але й як особистість здатну ефективно діяти у складних, нестандартних ситуаціях, самостійно приймати рішення, вміти спілкуватися з людьми, толерантно ставитись до оточуючих, володіти різноманітними технологіями, методами і засобами професійно-творчого розвитку та саморозвитку, вмінням навчатися впродовж життя. [15]. Досить детальне

визначення професійної компетентності фахівця представлено у праці В. Андрущенко, де це поняття розглядають як складне утворення, основним елементом якого є професійні знання, що логічно й системно представляють інформацію про навколишній і внутрішній світ людини; професійні вміння як психічні утворення, що полягають у засвоєнні людиною способів і технік професійної діяльності; професійні навички – дії, що сформовані в процесі повторення певних операцій і доведені до автоматизму; професійні позиції як сукупності сформованих установок і орієнтацій, відношення та оцінок внутрішнього та навколишнього досвіду, реальності та перспектив, а також домагань, які визначають характер професійної діяльності й поведінки фахівця; індивідуально-психологічні особливості фахівця – поєднання різних структурно-функціональних компонентів психіки, які визначають індивідуальність, стиль професійної діяльності, поведінки й виявляються у професійних якостях особистості; внутрішні збудники, які обумовлюють потребу фахівця в постійному саморозвитку, творчості та самовдосконаленні [1, с.25].

Г. Лежніна [11] розглядає професійну компетентність фахівця як індивідуальну характеристику ступеня відповідності вимогам професії, М. Філоненко, як інтегровану особистісну якість, що має систему ключових компетенцій, які дають змогу фахівцеві ефективно здійснювати свою діяльність, самоудосконалюватися [18, с. 96]. У розумінні О. Крюкової професійна компетентність є реалізацією функцій [10], Л. Мітіна під професійною компетенцією розуміє систему знань, умінь і навичок та способів їхньої реалізації у професійній діяльності [14]; А. Деркач погоджується з попередньою дослідницею і доповнює таке розуміння цього поняття постійним поширенням професійних знань та умінь особистості [4].

Так, у праці А. Хуторського [19] професійні компетентності – це здатність особистості розв'язувати завдання, які виникають перед нею у процесі професійної кар'єри й не залежать від спеціальності. Класифікація А. Хуторського орієнтована на індивідуальний та професійний розвиток особистості. Він звертає увагу на потребу розвитку соціально-групової компетентності, оскільки майбутня професійна діяльність особистості передбачає взаємовідносини у групі та потребує вміння швидко реагувати в команді. Інший науковець Г. Ібрагімов виділяє наступні професійні компетентності: 1) здатність до системного мислення; 2) здатність до самостійних дій; 3) готовність проявляти відповідальність за виконану роботу; 4) здатність самостійно і ефективно розв'язувати проблеми професійного напрямку; 5) готовність до взаємодії і співробітництва з колегами; 6) готовність до постійного професійного зростання, потреби нових знань; 7) стійка спрямованість до самовдосконалення, до творчої самореалізації; 8) готовність вести здоровий спосіб життя [7].

А. Маркова розрізняє поняття *професійна освіта* і *професійне навчання*. Професійна освіта розглядається як система педагогічних впливів на людину з боку суспільства, яка спрямована на формування необхідних для даного фаху знань, умінь, якостей особистості. Професійна освіта – це сприяння людині в процесі здобування нею фаху. У зв'язку з цим, професійну освіту розуміють як результат оволодіння професією й відповідною кваліфікацією, отримання наукових знань, умінь і навичок, особистісних особливостей. Професійна освіта –це цілеспрямований процес навчання й виховання в інтересах особистості, суспільства, держави, що супроводжується констатацією досягнення які навчаються певних професійних рівнів. Професійна освіта будь-якого рівня має забезпечувати здобуття професії відповідної кваліфікації. Головною метою професійного навчання, на думку А. Маркової, є формування особистості фахівця, яка ефективно здійснює професійну діяльність та реалізується в роботі.

До того моменту, коли молода людина потрапляє в сферу професійної діяльності, вона досить тривалий час (близько, 9-11 років) отримує загальну освіту, яка й у цьому відношенні не повинна бути самометою; вона, на думку багатьох педагогів, має стати певною сходинкою формування майбутнього *професіоналізму* – хорошого володіння своєю професією або *професійної компетентності* [8].

Вітчизняні педагоги А. Маркова [13] та Е.Зеєр [5] виокремлюють такі види професійної компетентності: 1) *спеціальна (фахова) компетентність*, яка виявляється у здійсненні власне професійної діяльності на досить високому рівні, а також у можливості проектувати свій подальший професійний розвиток; 2) *соціальна компетентність*, що представлена спільною професійною діяльністю, співпрацею та прийнятими в певній професії прийомами професійного спілкування, соціальною відповідальністю за результати своєї праці; 3) *особистісна компетентність*, яка обумовлена рівнем володіння способами особистісного самоствердження та саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особистості; 4) *індивідуальна компетентність*, яка дає уявлення про способи самореалізації та розвитку індивідуальності в рамках професії, здатність до професійно-особистісного росту, самоорганізації та самореабілітації. Перераховані вище компетентності, на думку науковця, визначають зрілість людини у професійній діяльності.

Таким чином, з наведених вище тлумачень «професійної компетентності» різними науковцями, виділяємо, що «фахова компетентність» є дещо вужчим поняттям, тобто виступає однією з структурних одиниць професійної компетентності. Л. Щербатюк та С.Щербатюк у своїх дослідженнях тлумачать фахову компетентність спеціаліста, як деяку сукупність знань, умінь і навичок із фундаментальних,

спеціально-професійних дисциплін, керуючись якими він здатен виконувати свої професійні обов'язки [2]. Б. Шевель розглядає фахову компетентність, як єдність знань, умінь і навичок особистості діяти в різних ситуаціях, які виникають у процесі фахової підготовки та професійної діяльності, та здатності вирішувати професійні завдання [9]. Цікавим є трактування фахової компетентності Л. Волошко, яка зазначає, що «фахова компетентність – це особливий тип організації спеціальних знань, умінь і навичок фахівця, що забезпечує йому можливість приймати ефективні рішення в процесі професійної діяльності. Фахова компетентність віддзеркалює сутність спеціальності, яку опановує студент, тому може бути схарактеризована як концептуальна основа підготовки фахівця. Вона відображає рівень сформованості професійних знань, умінь і навичок, його професійну ерудицію, що дозволяють успішно вирішувати три класи задач професійної діяльності: стереотипні, діагностичні та евристичні, що передбачені нормативно-правовими документами вищої школи» [3]. Варто погодитись з Ю. Зінковським, який визначає фахову компетентність, як складову професійної компетентності. На його думку, професійна компетентність включає загальнопрофесійний та вузькопрофесійний компоненти. Загальнопрофесійна складова поєднує в себе професійні вміння та навички, знання; тоді як вузькопрофесійна складається з компонентів, якими визначається та чи інша спеціальність: основи тієї чи іншої дисципліни, техніка, що використовується під час виконання практичних або дослідних робіт. Тобто, вузькопрофесійна компетентність – це фахова компетентність [6]. Зміст поняття «фахова компетентність» представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Зміст поняття «фахова компетентність»

Поняття «фахова компетентність»	Автор
Системна властивість особистості фахівця, що проявляється в володінні фаховими компетенціями (компетентностями), в умінні користуватися набутими знаннями та вміннями у професійній діяльності, здатності досягати значних результатів в організації професійної діяльності.	К.Бондарева
Сукупність знань, умінь, здібностей і готовності особистості діяти у складній ситуації й вирішувати фахові завдання з високим рівнем невизначеності.	В. Гринько
Інтегральна професійно особистісна характеристика фахівця, до якої належить теоретична та практична готовність виконувати професійні функції.	І.Дроздова
Інтегральне фахове утворення особистості, яке поєднує сукупність певних компонентів, необхідних для успішного здійснення своєї фахової діяльності .	Енциклопедія освіти
Здатність творчо вирішувати виробничі проблеми, кваліфіковано виконувати всі види фахової діяльності; уміння знаходити й реалізовувати ефективні шляхи вирішення виробничих завдань, здібності до саморозвитку й самоосвіти, володіння високим рівнем мотивації і прагнення до підвищення рівня своєї фахової компетентності.	Н. Іполітова
Здатність до діяльності, ґрунтуючись на знаннях і вміннях, відповідно вимогам суспільства та ціннісним орієнтаціям.	Г.Коджаспирова В.Нагайчук
Характеристика фахівця, який є суб'єктом професійної діяльності, яка містить професійні й управлінські знання, фахові вміння та навички, а також особистісно-професійні якості.	В.Копетчук
Підготовленість у межах певної спеціальності до виконання трудової діяльності за конкретною спеціалізацією.	Е.Луговська
Фахові знання персоналу організації, необхідні для вирішення соціальних проблем у межах цілей поставлених перед нею.	В.Кудрявцев
Важлива характеристика теоретичної та практичної підготовки фахівця до фахової діяльності; здатність фахівця кваліфіковано здійснювати свою фахову діяльність згідно з посадовими компетенціями.	А.Новиков
Визначається базовими знаннями та вміннями, ціннісними орієнтирами фахівця, мотивами його діяльності, розумінням себе самого у світі і світу навколо себе, стилем стосунків з людьми, загальною культурою, здатністю до розвитку творчого потенціалу.	Н.Кононець
Здатність фахівця кваліфіковано здійснювати свою фахову діяльність згідно з посадовими компетенціями.	
Важлива характеристика практичної та теоретичної підготовленості фахівця до здійснення фахової діяльності	Б.Шевель
Володіння людиною певним набором спеціальних компетентностей, що дозволяють людині використовувати свій потенціал, здійснювати складні види діяльності, оперативно й успішно адаптуватися у професійному середовищі, поєднуючи ціннісне відношення з професійної ситуації, у рамках якої він діє.	Е. Гринченко

Аналіз різних підходів до означення поняття «фахова компетентність» дозволив виділити чотири основних професійно важливих якостей молодшого медичного спеціаліста, які впливають на ефективність діяльності та успішність її оволодіння.

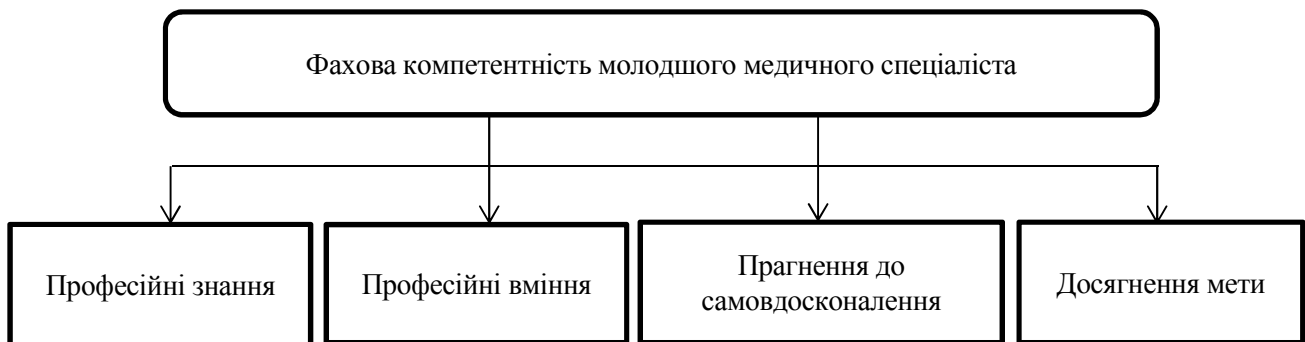

Рис. 1. Професійно важливі якості молодшого медичного спеціаліста

Розглядаючи основні напрямки реформування охорони здоров'я в сучасних умовах розвитку медичної науки і практики, виникла необхідність підвищення рівня підготовки молодших медичних спеціалістів шляхом упровадження нових технологій в охорону здоров'я. Такі фахівці потрібні не лише в якості добросовісного виконавця професійних обов'язків із високим рівнем сформованості фахових знань, умінь і навичок, а й такого, який має творчий підхід, життєві цінності, уміє враховувати психологічні особливості пацієнтів та колег, із високою адаптивністю й здатністю до самовдосконалення та саморозвитку.

Формування професійної компетентності майбутніх фахівців багато вчених пов'язують з реалізацією міждисциплінарних зв'язків, що забезпечують професійну спрямованість навчання: Л. Борисюк, М. Дем'янчук, О. Дубасенюк, Н. Стучинська. Проблемою професійної спрямованості у процесі вивчення природничих дисциплін у середніх професійних навчальних закладах в різний час займалися В. Макаренко, Я. Бродський, В. Копетчук, А. Волосенко.

Таблиця 2

Визначення фахової компетентності медичних працівників

Автор	Визначення
В.Макаренко	Інтегральна система компетентностей, які сприяють раціональній реалізації фахового потенціалу майбутніх лікарів.
З.Шарлович	Інтегративно-змістова, комплексно-структурована характеристика, яка поєднує сукупність знань, умінь, навичок, цінностей, переконань, настанов та особистісних характеристик фахівця, керуючись якими він визначає цілі професійної діяльності і здатний виконувати обов'язки відповідно до освітньої кваліфікаційної характеристики.
І.Радзівська	Усі знання, уміння та навички, що придбані нею у процесі теоретичного навчання та практичної діяльності: «знання» – формуються на етапі теоретичного навчання, те, що студент знає й пам'ятає; «уміння» – формуються у процесі вивчення фахових дисциплін, те, що студент може, при необхідності, виконати; «навички» – формуються під час практичного навчання, це добре відпрацьовані й доведені до автоматизму вміння, для медичної сестри це – виконання медсестринських маніпуляцій.

На нашу думку, саме сформована у процесі навчання фахова компетентність майбутнього молодшого медичного спеціаліста є початковим базисом, який забезпечує його ефективну діяльність на робочому місці, проте вимагає розвитку компетентності впродовж усієї професійної діяльності.

У подальшому дослідженні будемо розглядати поняття «фахова компетентність майбутнього молодшого медичного спеціаліста» як здатність у своїй професійній діяльності розуміти та аналізувати характер професійних проблем, використовувати знання, уміння й навички, отримані в навчальному закладі, та бути готовим до постійного саморозвитку й самовдосконалення, інтегрувати ці знання за допомогою клінічного мислення та передавати їх у процесі комунікації з пацієнтом та колегами, приймати правильні рішення, реалізовувати їх і нести за них відповідальність, згідно етичних принципів, володіти методами самоконтролю, уміти злагоджено й ефективно працювати в колективі, реалізовувати власний потенціал для формування й розвитку своєї фахової компетентності.

Література

1. Андрущенко В. П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 5-9.
2. Беннер, П. От новичка к профессионалу [Текст] / П. Беннер. – Москва : ВУНМЦ, 1998.-206 с.
3. Волошко Л.Б. Професійна компетентність студентів як предмет психолого-педагогічного аналізу /Л. Б. Волошко // Наука і сучасність : [зб. наук. пр. Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. –Т. 48. – С. 22–32.
4. Деркач А. А. Взаимосвязь структурных компонентов состояния психической готовности студентов к педагогической деятельности / А. А. Деркач // Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя и учащихся [под ред. А. Бодалева, В. Ляудис]. – Москва, 1980. – 25 с.
5. Зеер Э.Ф. Компетентносный подход к модернизации профессионального образования / Э.Ф. Зеер, Э. Сыманюк // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 4. – С.23-30.
6. Зінковський Ю. Компетентісний підхід під час підготовки фахівців у вищих технічних навчальних закладах / Ю. Зінковський, Г. Мірських // Вища освіта України : Теоретичний та науково-методичний часопис. – 2008. – № 31. – С. 14–21.
7. Ибрагимов, Г. И. Критерии оценки качества подготовки специалистов среднего звена [Текст] / Г. И. Ибрагимов // Специалист. – 2004. – № 5. – С. 32-35.
8. Ельбрехт О. Компетентісний підхід як методологічна основа формування змісту професійної підготовки менеджерів / О. Ельбрехт // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб.наук. пр. / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. – Вип. LVIII. – Ч. III. – Слов'янськ : СДПУ, 2011. – 266 с. – С. 54–63.
8. Концепція розвитку вищої медичної освіти. – Наказ Міністерства охорони здоров'я України та Академії медичних наук України від 12.09.2008 р. № 522/51.
9. Концепція розвитку вищої медичної освіти. – Наказ Міністерства охорони здоров'я України та Академії медичних наук України від 12.09.2008 р. № 522/51.
10. Крюкова Е. А. Теоретические основы проектирования и применения личностно-развивающихся педагогических средств: дисс. ... д-ра. пед. наук: 13.00.02 / Елена Александровна Крюкова. – Волгоград, 2000. – 180 с.
11. Лежнина Г. В. Профессиональная компетентность в образовательном процессе медицинского училища / Г. В. Лежнина // Среднее профессиональное образование. – 2007. – № 10. – С. 28–29.
12. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. : 200000 сл. / уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – Київ : Аконт, 2006. – Т. 3 : П–Я. – 862 с.
13. Маркова, А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – Москва : МГФ «Знание», 1996. – 308 с.
14. Митина Л. М. Профессиональная деятельность и здоровье педагога: учебн. пособие / Л. М. Митина, Г. В. Митин, О. А. Анисимова. – Москва : ИЦ «Академия», 2005. – 368 с.
15. Полюга, Л. М. Словник синонімів української мови [Текст] / Л.М.Полюга. – Київ : Довіра, 2001. – 477 с.
16. Сисоева С. О. Формування психолого-педагогічної компетентності студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю / С. О. Сисоева // Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євро інтеграції : зб. матеріалів міжн. наук.-практ. конф. 22-24 квітня 2009 р., Київ – Житомир / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоевої. – К. : КІМ, 2009. – С. 35–37.
17. Словник інімованих слів / [за ред. О. С. Мельничука]. – Київ : Головна редакція УРЕ, 1974. – 776 с.
18. Філоненко М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря : монографія / Мирослава Філоненко. – Київ : Центр учбової літератури, 2015. – 334 с.
19. Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты / А. В. Хуторской: Доклад на отделении философии образования и теоретической педагогики РАО 23 апреля 2002 г.
20. Furmanek W. Kompetencje – proba określenia pojęcia / W. Furmanek // Edukacja Ogolnotechniczna. – 1997. – nr. 7. – S. 12–18.
21. Furmanek W. Kompetencje ogolnotechniczne w edukacji wszechszkolnej / W. Furmanek // Edukacja Ogolnotechniczna nauczycieli klas I–III / red. K. Kraszewski. – Rzeszow-Krakow: Wyd. Oświatowe, 1998. – S. 7–21.

References

1. Andrushchenko V. P. Modernizatsiia pedahohichnoi osvity Ukrainy v konteksti Bolonskoho protsesu / V. P. Andrushchenko // Vyshcha osvita Ukrainy. – 2004. – № 1. – S. 5-9.
2. Benner, P. Ot novychka k professyonalu [Tekst] / P. Benner. – Moskva : VUNMTs, 1998.-206 s.
3. Voloshko L.B. Profesiina kompetentnist studentiv yak predmet psykhologo-pedahohichnoho analizu /L. B. Voloshko // Nauka i suchasnist : [zb. nauk. pr. Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova]. – Kyiv : NPU im. M. P. Drahomanova, 2005. –Т. 48. – S. 22–32.
4. Derkach A. A. Vzaymosviaz strukturnykh komponentov sostoiannya psykhycheskoi hotovnosti studentov k pedahohycheskoi deiatelnosti / A. A. Derkach // Psykhologo-pedahohycheskye problemy vzaymodeistvyia uchytelia y uchashchyykhsia [pod red. A. Bodaleva, V. Liaudys]. – Moskva, 1980. – 25 s.
5. Zeer Э.Ф. Kompetentnosnyi podkhod k modernyzatsyyu profesyonalnoho obrazovanyia / Э.Ф. Zeer, Э. Сыmaniuk // Vysshee obrazovanye sehodnia. – 2003. – № 4. – S.23-30.
6. Zinkovskiy Yu. Kompetentisnyi pidkhdid pid chas pidhotovky fakhivtsiv u vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh / Yu. Zinkovskiy, H. Mirskyykh // Vyshcha osvita Ukrainy : Teoretychnyi ta naukovy-metodychnyi chasopys. – 2008. – № 31. – S. 14–21.

7. Ybrahymov, H. Y. Kryteryi otsenky kachestva podhotovky spetsyalystov sredneho zvena [Tekst] / H. Y. Ybrahymov // Spetsyalyst. – 2004. – № 5. – S. 32-35.
8. Elbrekht O. Kompetentnisnyi pidkhd yak metodolohichna osnova formuvannia zmistu profesiinoi pidhotovky menedzheriv / O. Elbrekht // Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu : zb.nauk. pr. / za zah. red. prof. V. I. Sypchenka. – Vyp. LVIII. – Ch. III. – Sloviansk : SDPU, 2011. – 266 s. – S. 54–63.
8. Kontseptsiiia rozvytku vyshchoi medychnoi osvity. – Nakaz Ministerstvaokhorony zdorovia Ukrainy ta Akademii medychnykh nauk Ukrainy vid 12.09.2008 r. № 522/51.
9. Kontseptsiiia rozvytku vyshchoi medychnoi osvity. – Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy ta Akademii medychnykh nauk Ukrainy vid 12.09.2008 r. № 522/51.
10. Kriukova E. A. Teoretycheskye osnovy proektyrovaniia y pryimeneniia lychnostno-razvyvaiushchykhspedagogicheskyykh sredstv: dyss. ... d-ra. ped. nauk: 13.00.02 / Elena Aleksandrovna Kriukova. – Volhohrad, 2000. – 180 s.
11. Lezhnyna H. V. Professyonalnaia kompetentnost v obrazovatelnom protsesse medytsynskoho uchylyshcha / H. V. Lezhnyna // Srednee professyonalnoe obrazovanye. – 2007. – № 10. – S. 28–29.
12. Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy : u 3 t. : 200000 sl. / uklad. V. V. Yaremenko, O. M. Slipushko. – Kyiv : Akonit, 2006. – T. 3 : P–Ia. – 862 s.
13. Markova, A. K. Psykholohiia professyonalizma / A. K. Markova. – Moskva : MHF «Znanye», 1996. – 308 s.
14. Mytyna L. M. Professyonalnaia deiatelnost y zdorove pedahoha: uchebn. posobyie / L. M. Mytyna, H. V. Mytyn, O. A. Anysymova. – Moskva : YTs «Akademiia», 2005. – 368 s.
15. Poliuha, L. M. Slovnyk synonimiv ukrainskoi movy [Tekst] / L.M.Poliuha. – Kyiv : Dovira, 2001. – 477 s.
16. Sysoieva S. O. Formuvannia psykhologo-pedahohichnoi kompetentnosti studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv nepedahohichnoho profilu / S. O. Sysoieva // Problemy osvity u Polshchi ta v Ukraini v konteksti protsesiv hlobalizatsii ta yevro intehtratsii : zb. materialiv mizhn. nauk.-prakt. konf. 22-24 kvitnia 2009 r., Kyiv – Zhytomyr / za red. V. Kremeniia, T. Levovytskoho, S. Sysoievoi. – K. : KIM, 2009. – S. 35–37.
17. Slovnyk inshomovnykh sliv / [za red. O. S. Melnychuka]. – Kyiv : Holovna redaktsiia URE, 1974. – 776 s.
18. Filonenko M. Psykholohiia osobystisnoho stanovlenniia maibutnoho likaria : monohrafiia / Myroslava Filonenko. – Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, 2015. – 334 s.
19. Khutorskoi A. V. Kliuchevyye kompetentsyy y obrazovatelnyie standarty / A. V. Khutorskoi: Doklad na otdelenyyi fylosofiy obrazovaniia y teoretycheskoi pedahohyky RAO 23 apreliia 2002 h.
20. Furmanek W. Kompetencje – proba okrešleniia pojęcia / W. Furmanek // Edukacja Ogolnotechniczna. – 1997. – nr. 7. – S. 12–18.
21. Furmanek W. Kompetencje ogolnotechniczne w edukacji wszechszkolnej / W. Furmanek // Edukacja Ogolnotechniczna nauczycieli klas I–III / red. K. Kraszewski. – Rzeszow-Krakow: Wyd. Ošwiatowe, 1998. – S. 7–21.